

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: حیل شرعی تخلص از ربا/القول فی الربا

امام رضوان الله علیه فرمودند ما روایاتی داریم که از ظاهر آنها استفاده می شود که ربا جائز باشد! درحالی که آیات و روایات زیادی داریم که ربا دارای فساد عظیم و ظلم است و ظلم نیز عقلاً قبیح و شرعاً حرام می باشد.

صاحب وسائل در باب ۹ از ابواب عقود روایات مذکور که یستفاد منها جواز الربا را ذکر کرده که برخی از آنها دلالت دارند بر اینکه العیاذ بالله ائمه علیهم السلام ربا می گرفتند و به مردم هم توصیه می کردند که ربا بگیرند! خب ما باید از این روایات جواب بدهیم.

خبر اول: «محمد بن یعقوب، عن محمد بن یحیی، عن أحمد بن محمد، عن علي بن حديد (توثیق نشده)، عن محمد بن إسحاق بن عمار (زرگر بوده) قال: قلت لأبي الحسن (امام کاظم) علیه السلام: أن سلسبیل (اسم شخص) طلبت مني مائة ألف درهم علي أن تربحني عشرة آلاف فأقرضها تسعين ألفاً، وأبيعها ثوب وشئ تقوم بألف درهم بعشرة آلاف درهم، قال: لا بأس.»^۱

از این روایات استفاده می شود که ائمه علیهم السلام پرداخت پول بابت تأخیر در اداء دین و دیرکرد توسط مقترض را تجویز کرده اند درحالی که این یک نوع رباست! بنابراین یک فقیه باید از این روایات جواب

بدهد نه اینکه برود و اجتهاداً راههایی برای تخلص از ربا درست کند.

امام رضوان الله علیه اخبار مذکور را یک به یک از نظر رجال و سند مورد بررسی قرار داده و فرموده "لكنها ضعاف" و بنده نیز در کتاب رجالی که نوشته ام نوع این افراد را به عنوان موثق ذکر نکرده ام و فقط یک خبر هست که باید در سندش بیشتر دقت شود، کلام امام رضوان الله علیه این است که: «لكنها روایات ضعاف إلا رواية واحدة منها، وهي ما رواها الشيخ رحمه الله باسناده عن أحمد بن محمد عن ابن أبي عمير عن محمد بن إسحاق بن عمار قال: "قلت لأبي الحسن عليه السلام: يكون لي على الرجل درهم فيقول أخرجني بها وأنا أربحك، فأبيعه جبة تقوم علي بألف درهم بعشرة آلاف درهم أو قال: بعشرين ألفاً و أؤخره بالمال قال: لا بأس."»^۲.

خب ظاهر این خبر تجویز ربا می باشد زیرا بابت دیرکرد چندین هزار درهم دریافت می شود.

امام رضوان الله علیه می فرماید برای این یک خبر باید فکری بکنیم البته بعداً خواهیم خواند که خبری که خلاف کتاب و سنت باشد حجت نیست.

امام رضوان الله علیه در این رابطه می فرماید: «ولهذا ففي نفسي شيء من محمد بن إسحاق الصراف الواقفي بقول الصدوق الذي هو أخبر من متأخري أصحابنا بحال الرجال.» یعنی شیخ صدوق که متأخر از نجاشی است فرموده واقفی المذهب است و توثیقش نکرده لذا برای ما اطمینان حاصل می شود که سند این خبر نیز مردود می باشد بنابراین اخبار مذکور که دلالت

^۱ وسائل الشیعة، شیخ حرعاملی، ج ۱۲، ص ۳۷۹، ابواب احکام عقود، باب ۹،

حدیث ۱، ط الإسلامیة.

^۲ کتاب البیع، امام خمینی (ره)، ج ۲، ص ۴۱۲.

داشتند بر اینکه ائمه تجویز ربا کرده اند شرعا حجت نیستند و مردود می باشند.

بحث مهم در اینجا این است که ما در فقه اخبار زیادی داریم که کذابین جعل کرده اند و خود پیغمبر صلوات الله علیه و آله نیز بارها فرمودند که کذابین زیاد شده اند و در طول تاریخ نیز کذابین اخباری را از زبان اهل بیت علیهم السلام جعل می کردند علامه امینی در الغدیر می فرماید اهل سنت در کتب خودشان ۵۹۵ هزار حدیث مجعول دارند و در میان ما نیز احادیث مجعول وجود دارد و گاهی ائمه علیهم السلام ابراز ناراحتی می کردند که بعضی ها روایات ما را جعل می کنند.

روایاتی داریم که ائمه علیهم السلام فرمودند قول ما را به سادگی قبول نکنید بلکه با کتاب الله بسنجید و اگر مخالف کتاب الله بود باطل است آن را به دیوار بزنید و شیخ انصاری نیز در باب حجیت خبر واحد روایات زیادی نقل کرده که چیزی که مخالف کتاب الله باشد زحرف و باطل است و آن را به دیوار بزنید و قبول نکنید.

دسته ای از روایات مذکور می گویند اگر قولی مخالف کتاب الله بود آن را قبول نکنید و در بعضی دیگر گفته شده اگر موافق کتاب الله نبود آن را قبول نکنید، نسبت این دو (موافق نشد قبول نکنید یا مخالف بود قبول نکنید) عام و خاص مطلق است زیرا موافق جائی است که در قران باشد و ما مطابق آن حرف بزنیم ولی مخالف جائی است که ولو در قران نیست ولی ما به صورت عام و خاص و مطلق و مقید آن را أخذ می کنیم مثلاً "حبوة" در قران نیامده ولی اخبار ما می گویند حبوه متعلق به پسر بزرگتر است که این اخبار

مخالف قران نیستند بلکه مخصوص عام قرانی می باشند اما در قران نیز ذکر نشده.

تمام مطالبی که ائمه علیهم السلام در باب تعادل و تراجیح و تعارض بین اخبار ذکر کرده اند مربوط به مواردی است که خبر مخالف کتاب الله نباشد زیرا اگر مخالف کتاب الله باشد زحرف و باطل است و دیگر با اخبار تعرض نمی کند و ما نحن فیه نیز همینطور است یعنی اینکه در برخی روایات ائمه علیهم السلام گفته اند ربا بخورید و ربا را تجویز کرده اند این باطل است زیرا مخالف کتاب الله و سنت نبوی می باشد.

امام رضوان الله علیه در ادامه به سراغ موضوع دیگری رفته و فرموده روایات مذکور که ائمه ربا را تجویز کرده بودند خلاف کتاب الله و قطعاً زحرف و باطل هستند ولی حجب نظیر هم دارند، ما روایاتی داریم که از امام علیه السلام می پرسند آیا می توانیم انگور را به کسی بفروشیم که یقین داریم آن را خمر می کند؟ که حجب این اعانه بر گناه است ولی ائمه علیهم السلام فرمودند اشکالی ندارد و از طرفی روایاتی داریم که ائمه علیهم السلام در مورد شراب ۱۰ طائفه را لعن کرده اند، خلاصه امام رضوان الله علیه وارد این بحث می شود که بماند برای فردا إن شاء الله تعالی... .

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی
محمد و آله الطاهرین